

**Ενδιαφέροντα video από τις εκπομπές το «πανόραμα του αιώ να» και «Ιστορικό Αρχείο»**

**της ΕΡΤ στις ακόλουθες διευθύνσεις :**

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/pop-view.aspx?tid=7654&tsz=0&act=mMainView&mst=00:05:01:00>

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/pop-view.aspx?tid=7626&tsz=0&act=mMainView&mst=00:13:11:00>

### **Από Το Κίνημα Στο Γουδί [1909] Στον Ελευθέριο Βενιζέλο**

Είναι σαφές πως δεν υπάρχει ιστορικό γεγονός που να έχει μόνο θετικές πτυχές ή επιπτώσεις, καθώς οι δρώντες είναι άνθρωποι με πάθη και αδυναμίες και κάνουν λάθη (ασχέτως προθέσεων) όπως γίνονται λάθη από τότε που καταγράφεται η ανθρώπινη Ιστορία. Σε δύσκολες στιγμές όπως αυτές που διανύουμε σήμερα, έχουμε ανάγκη σαν κοινωνία και σαν άνθρωποι ατομικά, από Ιστορικά παραδείγματα που εμπνέουν ελπίδα και προοπτική. Θεωρώ όμως ότι αυτά οφείλουν και πρέπει να τοποθετούνται στις πραγματικές τους διαστάσεις και όχι στις επιθυμητές.

## Ενότητα 27η :Το κίνημα στο Γουδί (1909)

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης  
Τετάρτη, 22 Φεβρουάριος 2012 08:36

---

Ο 20ος αιώνας βρήκε την Ελλάδα με πολλά και μεγάλα προβλήματα και βεβαίως με το «εθνικό ζήτημα» κυρίαρχο. Βιώναμε μία «εθνική ταπείνωση» από την πρόσφατη ήττα μας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, ενώ το Κρητικό και Μακεδονικό αποτελούσαν τα κρίσιμα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής. Ταυτόχρονα η οικονομική κατάσταση (πτώχευση, σταφιδική κρίση, Διεθνής Οικονομικός Ελεγχος), έκανε εντονότερο ένα κλίμα δυσφορίας, που στρεφόταν εναντίον των κομμάτων, του Στέμματος και της Αυλής. Στις τάξεις του στρατού υπήρχε δυσaréσκεια για την κατάληψη επιτελικών θέσεων από τους πρίγκιπες και της γενικής διοίκησης από τον Διάδοχο, ενώ η ψήφιση το 1908 νόμου που καταργούσε τις δυνατότητες προαγωγής των υπαξιωματικών στους ανώτερους βαθμούς πιθανόν ώθησε ομάδες κατώτερων αξιωματικών σε συνωμοτική δράση.

Έτσι , τον Οκτώβριο 1908 δημιουργείται αποκλειστικά από ανθυπολοχαγούς ο πρώτος πυρήνας του Στρατιωτικού Συνδέσμου, το πρωτόκολλο του οποίου υπογράφηκε τελικά και από δύο υπολοχαγούς και έναν λοχαγό (συνολικά δέκα άτομα). Η ύπαρξη όμως της συγκεκριμένης συνωμοτικής δράσης έγινε γνωστή στην κυβέρνηση τον Ιούνιο 1909. Ο πρωθυπουργός Γεώργιος Θεοτόκης παραιτήθηκε στις 4 Ιουλίου για να αναλάβει ο Δημήτριος Ράλλης.

Η αποτυχία του νέου πρωθυπουργού να συλλάβει τους συνωμότες οδήγησε στην εκδήλωση του κινήματος τη νύχτα της 14ης προς τη 15η Αυγούστου 1909. 449 αξιωματικοί και 2.546 οπλίτες μαζί με χωροφύλακες και πολίτες συγκεντρώθηκαν στους στρατώνες στο Γουδί καλώντας την κυβέρνηση να υιοθετήσει το πρόγραμμα του Συνδέσμου. Το πρόγραμμα του Συνδέσμου δεν διακρινόταν από επαναστατικά αιτήματα, οι βασικές θέσεις του αφορούσαν αλλαγές στο στράτευμα, ενώ υπήρχε και μια γενική αναφορά για τις αλλαγές που έπρεπε να γίνουν στην εκπαίδευση, τη δικαιοσύνη, την οικονομία και τη διοίκηση.

Το πραξικόπημα στήριξαν τα λαϊκά και μικροαστικά στρώματα της πρωτεύουσας, τα οποία στις 14 Σεπτεμβρίου πραγματοποίησαν ένα τεράστιο για την εποχή συλλαλητήριο (70.000 σύμφωνα με την εφημερίδα Χρόνος ) από το Πεδίον του Αρεως προς το παλάτι, ύστερα από επίμονες ενέργειες των αξιωματικών. Το συλλαλητήριο οργανώθηκε από τον Σύνδεσμο Συντεχνιών Ελλάδος (περίπου 50 οργανώσεις με 30.000 μέλη) ενώ επιδόθηκε στον Γεώργιο Α ψήφισμα το οποίο είχε την έγκριση του κινήματος του Συνδέσμου με κεντρικό αίτημα την «Ανόρθωση».

Η κυβέρνηση του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, που ανέλαβε μετά την παραίτηση της κυβερνήσεως του Δημητρίου Ράλλη, ανέλαβε και την ικανοποίηση των αιτημάτων του Συνδέσμου και πολύ σύντομα η Βουλή ψήφισε ένα μεγάλο αριθμό νόμων (169 νομοσχέδια σε 82 ημέρες), με τους πραξικοπηματίες αξιωματικούς στα θεωρεία της. Η περίεργη αυτή διπλή εξουσία, αφενός των στρατιωτικών και αφετέρου των κοινοβουλευτικών θεσμών, ήταν αντιφατική και παράδοξη.

Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ανίκανος να κάνει κάτι ,στράφηκε προς έναν πολιτικό άφθαρτο και ανεξάρτητο από το «διεφθαρμένο» ελλαδικό πολιτικό κατεστημένο,τον Ελευθέριο Βενιζέλο, για να βγάλει τη χώρα από την κρίση. Ο Βενιζέλος είχε στηρίξει, με άρθρα του στην εφημερίδα Κήρυξ των Χανίων, την ανάγκη των μεταρρυθμίσεων που πρότεινε ο Σύνδεσμος, ενώ συγκρουόμενος με τον ύπατο αρμοστή της Κρήτης, πρίγκιπα Γεώργιο, είχε δημιουργήσει συμπάθειες κυρίως στους κατώτερους αξιωματικούς. Ο Βενιζέλος φθάνει στην Αθήνα στις 28 Δεκεμβρίου 1909, ανοίγοντας ένα νέο κεφάλαιο στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία, παρ' όλο που δεν ανέλαβε αμέσως την πρωθυπουργία. Ο κρητικός πολιτικός πρότεινε τον σχηματισμό νέας υπηρεσιακής κυβέρνησης, η οποία θα διενεργούσε εκλογές για τη σύγκληση αναθεωρητικής συνέλευσης. Αμέσως μετά πρόβλεπε και τη διάλυση του Στρατιωτικού Συνδέσμου. Ο Γεώργιος συναινεί και αναθέτει την πρωθυπουργία της μεταβατικής κυβέρνησης στον Στέφανο Δραγούμη. Τον Ιανουάριο του 1910 ο Βενιζέλος επιστρέφει στην Κρήτη, αφού είχε θέσει τα θεμέλια τόσο για την έξοδο της χώρας από την πολιτική ανωμαλία, όσο και την προσωπική καθιέρωσή του ως ηγέτη. Θα επιστρέψει όμως στις 5 Σεπτεμβρίου. Την ίδια ημέρα θα απευθυνθεί στον αθηναϊκό λαό που είχε κατακλύσει την πλατεία Συντάγματος, δηλώνοντας ότι ερχόταν ως «σημαιοφόρος νέων πολιτικών ιδεών». Εναν μήνα αργότερα ο Γεώργιος θα διορίσει τον Βενιζέλο πρωθυπουργό στη θέση του Δραγούμη.

Γενικά, οι επεμβάσεις του στρατού στην πολιτική αντιμετωπίζονται ως «εκτροπή» στις σύγχρονες δημοκρατίες. Το στρατιωτικό κίνημα στο Γουδί ωστόσο απέκτησε ευρεία κοινωνική συναίνεση στην εποχή του, ερμηνεύτηκε από ένα μέρος της ιστοριογραφίας ως «αστική επανάσταση» και οδήγησε σε μια πραγματικά εκσυγχρονιστική περίοδο το ελληνικό κράτος υπό την ηγεσία του μεγάλου Ελευθέριου Βενιζέλου.

Ιωάννα Μπισκιτζή

Λέκτορας Κλασικής Φιλολογίας

## Ενότητα 27η :Το κίνημα στο Γουδί (1909)

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης  
Τετάρτη, 22 Φεβρουάριος 2012 08:36

---

### ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η περιοχή της Αθήνας που έγινε το κίνημα λέγεται «Γουδή» και όχι Γουδί προς τιμήν του μαγειρικού σκεύους. Το όνομα προέρχεται από μεγάλη οικογένεια των Σπετσών, πολλά μέλη της οποίας διακρίθηκαν λόγω της μεγάλης προσφοράς τους στην Ελληνική Επανάσταση. Σε αναγνώριση της προσφοράς τους η Πατρίδα τούς αντάμειψε με την παραχώρηση της έκτασης που φέρει το όνομά τους.

### ΠΗΓΕΣ:

-Βερέμης Θ., Οι επεμβάσεις του στρατού στην ελληνική πολιτική-.

-Ελ.Βενιζέλος, Γ.Παναγιωτάκη

-Ιδρυμα μελετών Ελ.Βενιζέλου

-Ιδρυμα Μείζονος ελληνισμού

-Βερέμης Θ., Γουλιμή Γ. (επιμ.), Ελευθέριος Βενιζέλος: Κοινωνία, Οικονομία

"Η Αναγέννηση ενός Έθνους", απόσπασμα από την ομώνυμη σειρά της ET2 στην οποία παρουσιάζεται δραματοποιημένη η ίδρυση του Στρατιωτικού Συνδέσμου.

## Ενότητα 27η :Το κίνημα στο Γουδί (1909)

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης  
Τετάρτη, 22 Φεβρουάριος 2012 08:36

---

### ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ-ΠΗΓΕΣ

#### ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η εφημερίδα Ακρόπολις στο κύριο άρθρο της της 30ης Αυγούστου υποστηρίζει το κίνημα του 1909, αλλά παράλληλα προειδοποιεί και τους αξιωματικούς:

Η εναντίον του νόμου στάσις απειλεί όθεν να επιφέρει φοβερόν πλήγμα εις τα αυτά συμφέροντα της χώρας. Περί τούτου οι στασιασταί αξιωματικοί φαίνονται ότι ουδόλως φροντίζουν. Τούτο όμως αι φιλικαί δυνάμεις έχουν καθήκον να τους το υπενθυμίζουν. (?) Ο στρατός και μετ' αυτού ο λαός θα συνθλίψωσιν υπό την σιδηράν πτέρναν των, πάντα τα κακόβουλα ερπετά, των οποίων η δηλητηριώδης παρουσία διαφθείρει και απεργάζεται την αποτυχίαν των ελπιδοφόρων διά τον τόπων σχεδίων.

#### ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η εφημερίδα Νέον Αστυ την επομένη του συλλαλητηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου αναγνωρίζει το στρατιωτικό κίνημα διότι:

Ουδείς δύναται να έχη πλέον ενδοιασμούς περί της νομιμότητος των μέσων, δι' ων το ανορθωτικόν έργον επιδιώκεται. Εάν υπήρξαν οι δυσαρέστως ιδόντες την εξέλιξιν των τελευταίων γεγονότων, ένεκα της ιδέας, ότι ο στρατός υπερέβη τα όρια της δικαιοδοσίας του και ανεμίχθη εις υπόθεσιν, ξένην προς τας αυστηράς υποχρεώσεις της πειθαρχίας, σήμερον οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι δεν ευρισκόμεθα πλέον ενώπιον στρατιωτικού κινήματος, αλλά απέναντι πανδήμου εξεγέρσεως.

### ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η εφημερίδα Πατρίς δηλώνει τις θέσεις της για τους σκοπούς του κινήματος του 1909 στο κύριο άρθρο της της 17ης Σεπτεμβρίου 1909:

Εάν θέλωμεν να ήμεθα ειλικρινείς, εάν θέλωμεν να ομολογήσωμεν την αλήθειαν, εάν θέλωμεν να ομιλήσωμεν άνευ προσωπικών βλέψεων ή κομματικών συμφερόντων, πρέπει να παραδεχθώμεν, ότι η εκδηλωθείσα αντίδρασις ήτο το εκχείλισμα του υπερπληρωθέντος ποτηρίου. Η έλλειψις εμπιστοσύνης προς την Βουλήν ήτο η εκδήλωσις της εξαντληθείσης υπομονής, ήτο συναίσθησις του ότι επιτέλους πρέπει η Ελλάς να αποκτήση στρατόν μετά το αίσχος του 1897 και μετά την εν ειρήνη ήτταν του 1909.

[Επιμέλεια συλλογής πηγών: Ιωάννα Ηλιοπούλου](#)